

Ženíjní zabezpečení td v útočné operaci

Podplukovník Ján Husík

Při nenadálém zahájení boje počítáme s tím, že tíha ženíjního zabezpečení bude spočívat hlavně na organických ženíjních jednotkách divize. U tankové divize prvního sledu a na směru rozhodující činnosti armády předpokládáme zesílení jedním ženíjním a pontonovým praporem. Závisí to též na prostoru bojové činnosti divize a na počtu vodních překážek. Může být však případ, že tanková divize bude zesílena ženíjními jednotkami jen na splnění určitého a časově omezeného úkolu (odtárasení, zabezpečení postupu přes horský přechod, přechod vodního toku apod.).

V soudobých podmínkách boje při značném rozsahu ženíjních prací má mimořádnou důležitost i ženíjní příprava u druhů vojsk. Jednotky tankové divize musí dokonale ovládat zřizování okopů (krytů) pro bojovou techniku trhavinami, úpravu pomocných cest a brodů, překonávání závalů a zátarasů na komunikacích s použitím trhavin, motorových a ručních pil a základní otázky maskování.

V článku rozeberu některé zvláštnosti úkolů ženíjního zabezpečení útočného boje tankové divize a to: ženíjní průzkum, zabezpečení vysokého tempa útoku, zřizování přeprav přes vodní toky, úprava cest, ženíjní zabezpečení oddílů vojskových raket a činnost ženíjního náčelníka.

Ženíjní průzkum

Cílem ženíjního zabezpečení průzkumu bude hlavně získat konkrétní údaje o současném stavu terénu (vodních toků, horských přechodů apod.) a o ženíjních opatřeních nepřítele, aby se vojska mohla připravit na svoji činnost.

Při plánování útočného boje je nutné, aby ženíjní náčelník divize plánoval úkoly nejen ženíjním průzkumným prostředkům, ale předložil též požadavek na získání zpráv od vševojskových průzkumných prostředků na celou hloubku úkolu divize.

Hlavní důraz položíme na ty zprávy, které po vyhodnocení budou mít zásadní význam pro rozhodování a návrhy ženíjního náčelníka veliteli divize.

Budou to především údaje o prostorech, kde nepřítel zřídil zátaras, atomové fугasy a náloze, vybudoval obranná postavení, připravil důležité objekty přes vodní toky k ničení apod.

Pro průzkum je vhodné využít průzkumných ženíjních skupin. Ženíjní průzkumníci budou začleňováni do vševojskových průzkumných skupin divize zpravidla jen v těch případech, kdy zájmový prostor vševojskové průzkumné skupiny má význam i z hlediska ženíjního zabezpečení, jako např. prostor řeky včetně mostů, horské soutěsky apod.

Je nutné, aby ženíjní náčelník divize si vytvořil dostatečnou zálohu prostředků ženíjního průzkumu (do splnění bližšího úkolu $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$).

Vážnou otázkou i nadále zůstává vysazení průzkumných skupin a spojení s nimi. Průzkumná ženíjní skupina se přepravuje do nepřátelského týlu vzduchem, jako padákový nebo vrtulníkový výsadek. Náročné úkoly ženíjního průzkumu může splnit, poněvadž část ženíjních průzkumníků tankové divize má výcvik v seskoku padákem.

Bude-li tanková divize zasazována z druhého sledu a rozvíjet útok na směru, kde postupovaly divize prvního sledu, je nutné, aby ženíjní náčelník využil zpráv od průzkumných skupin, pracujících v týlu nepřítele (od divizí prvního sledu a armádních ženíjních průzkumných skupin).

Zpravidla 24 hodin před zasazením tankové divize z druhého sledu armády, upřesní náčelník ženíjního vojska armády zprávy ženíjního průzkumu z hloubky, kde bude zasazena tanková divize.

Podle požadavku ženíjního náčelníka tankové divize ukládá náčelník ženíjního vojska armády doplňkové úkoly průzkumným skupinám od divizí prvního sledu a armády.

Komplexnost plánování a využívání průzkumných sil a prostředků divize vyžaduje těsnou součinnost ženíjního náčelníka s náčelníkem průzkumu. Otázky vysazení, spojení a zabezpečení bojové činnosti ženíjních průzkumníků lze s úspěchem řešit jen komplexním plánováním a řízením průzkumu v rámci divize.

Technický ženíjní průzkum v sestavě ženíjních jednotek a útvarů nedoznává změny v cílech a úkolech, ale je omezen časově.

U tankové divize obvykle organizujeme dvě hlídky v síle 1+3 pro úkoly v hloubce (vysazené vzduchem) a jedno družstvo (2

hlídky) pro úkoly v sestavě průzkumného odřadu (skupiny).

Ženíjní průzkum nabývá na významu, neboť získané zprávy budou velmi důležitým podkladem pro rozhodování velitele divize i ženíjního náčelníka. Největší pozornost věnujeme průzkumu komunikačních směrů, objektů a vodních překážek.

Zabezpečení vysokého tempa útoku

Stěžejním úkolem ženíjního vojska v útoku tankové divize při zahájení operace je zabezpečit vysoké tempo postupu. Tento úkol zahrnuje řadu opatření:

- zřizování přepravišť přes vodní toky na široké frontě z chodu;
- úpravu a údržbu cest, zabezpečení pohybu terénem mimo cesty a stavbu nízkovodních i plovoucích mostů;
- zřizování průchoď ve výbušných zátarasech, v pásmech hlubokých závalů a ostatních překážkách, zejména na počátku útoku.

V pohraničních zalesněných prostorech a na celém prostoru válčíků může nepřítel zřizovat lesní závaly na velkou hloubku.

Zřizování přeprav přes vodní toky

Velkou důležitostí pro udržení vysokého tempa útočného boje má rychlý přechod vodních překážek. Překonávání řek ve vysokém tempu nutí využívat ty přepravní prostředky a způsoby přepravy, které při vynaložení nejmenšího úsilí zabezpečí nejrychlejší přepravu. Především je třeba využívat brodů. Vždy, jakmile to situace dovolí, je nutné ihned zahájit stavbu plovoucího mostu. Mostové přepraviště, jako jedno z nejvýhodnějších dává největší předpoklady udržet i při násilném přechodu potřebné tempo boje (8 až 10 km/hod.).

Se zřetelem na značnou potřebu normovaných mostů a jejich zranitelnost bude účelné zřizovat v pásmu přechodu tankové divize nízkovodní dřevěné mosty nebo kombinované. V posledních letech jsme se s touto otázkou u tankových divizí méně zabývali a je potřebné revidovat tyto názory. Při stavbě nízkovodních dřevěných mostů se ukázalo, že kolejové mosty jsou nevhodné, neboť podstatně snižují rychlost tanků a vozidel na 10 až 15 km/hod. Naproti tomu na mostech s plnou mostovkou dosahují vycvičení řidiči aut i tankisté průměrnou rychlost do 25 až 30 km/hod. Používání kolejových mostovek má význam u mostů krátkých rozpětí v OZP.

Vyskytují se i polemiky, zda je výhodné a účelné zřizovat přívozové přepravy pro tanky. Jejich použití nelze šablonovitě zavrhovat. Je zřejmé, že na úzkých překážkách do 60 až 80 m, kde doba na postavení mostu je zhruba stejná jako na zřízení přívozových přepravišť, je výhodnější zřizovat ihned při příchodu vojsk k řece mostová přepraviště.

Na širších řekách může však být mnohem výhodnější i vzhledem k tempu přepravy a zranitelnosti mostu, zřídit nejprve přívozovou přepravu pro tanky. Most sestavovat ze soulodí asi za 60 až 80 minut po příchodu k řece. Přívozová přepraviště jsou odolnější proti účinkům ZHN než mosty.

Jako příklad uvažujeme řeku asi 190 m širokou s rychlostí proudu 1,5 až 2 m/vt. a divize je zesílena 1 pontonovým praporem.

Při přívozové přepravě z jedné mostové soupravy SMS (koloběh 15 až 17 min., postavení přívozu 30 min.) je možno tanky od tankové divize přepravit za 8 hodin. Aby bylo možné přepravovat tanky současně na všech 12 soulodích, je třeba použít čluny od divize a od posilové rotý přepravních prostředků. Po mostě ze soupravy SMS se přesunou tanky za 6 hodin, při rychlosti 10 až 15 km/hod. K tomu je třeba připočítat dobu stavby mostu 3 hodiny. Organická 1/3 SMS nebyla uvažována k přepravě (záloha).

Potřebná doba na přepravu všech tanků divize při přívozové přepravě, je skoro stejná, ale do zahájení přepravy po mostě (za 3 hodiny) přepraví nám přívozová přeprava na protilehlý břeh zhruba 120 tanků. To má význam zvláště tam, kde nejsou podmínky pro hluboké brodění (rychlost proudu, profil dna).

Je tedy zřejmé, že každý případ je nutno řešit individuálně podle ženíjních technických propočtů a v souladu s úkolem tankové divize. Možnosti přepravy tanků ovlivní v zásadě rozhodnutí velitele divize.

Hlavním úkolem ženíjního náčelníka divize musí být, aby zabezpečil co nejrychleji

přepřavu divize přes vodní tok. Nejdůležitější však je přeprava tanků a proto je třeba řešení přepravy podříditi tomuto požadavku.

V současných podmínkách vysokého tempa útoku divize na široké frontě (do 50 km) je třeba předpokládat pro každou divizi prvního sledu dva mosty.

Potřeba dvou mostů je odůvodněna jednak šířkou pásma útoku a dále požadovaným tempem přepravy zejména na řekách, kde nelze zřizovat brodová přepraviště pro kolovou techniku štábů a druhů vojsk.

Za předpokladu, že armáda zahajuje operaci s jedním posilovým pontonovým praporem, má k dispozici:

- u divizí $5 \times \frac{1}{3}$ SMS — $\frac{12}{3}$ SMS
- armádní žb — 1 SMS
- armádní ponpr — 1 SMS
- 1 posilový ponpr — 1 SMS; celkem $\frac{42}{3}$ SMS.

Z možnosti vševojskové armády vyplývá, že je schopna v průběhu útočné operace z organických a posilových prostředků zabezpečit pro každý svazek jen jeden 40tunový most, s minimální zálohou materiálu o délce 100 bm. Divize v tomto případě by se přesunovala přes vodní překážku po jednom mostě 6 až 8 hodin. Tuto skutečnost uvádím proto, že při cvičeních, zejména ve školách i ve štábech se někdy nerespektuje konkrétní možnost armády. Síla a prostředky se uvažují příznivě bez ohledu na skutečné možnosti rozvinutých ženijních útvarů, což je zvlášť důležité pro naše podmínky v první operaci při zahájení války. Proto je třeba řešit otázky zabezpečení náslilného přechodu vodních toků novými způsoby a prostředky.

Jedním z možných způsobů, jak zabezpečit požadované tempo útočné operace při překonávání vodních toků, je zabezpečit minimálně dva mosty pro divizi. Toho lze dosáhnout obsazením stálých mostů výsadky nebo silnými údernými skupinami, složenými z tankových, střeleckých a ženijních jednotek. Tyto skupiny pronikají mezerami v sestavě nepřítele s cílem ovládnout most do příchodu hlavních sil. Úkol předvidá i velitel armády a upřesňuje použití výsadkových jednotek a úderných skupin tankové divize k ovládnutí přechodů přes vodní toky.

Zabezpečení vysokého tempa boje tankové divize vyžaduje dokonalý manévr přepravními prostředky v průběhu bojové činnosti. Manévr přepravními prostředky lze dosáhnout jen dokonalou znalostí válečnické, mostového materiálu a v nepo-

slední řadě i dovedností a připraveností ženijních sil a prostředků při nahrazování plovoucích mostů nízkovodními. Stavbu nízkovodních mostů je třeba zahájit okamžitě se stavbou plovoucích a zejména tam, kde se plně využijí pro přesun druhých sledů, záloh a týlu v rámci armády.

Uvolnění mostové soupravy se přesunují za bojujícími svazky, přecházejí do zálohy armády a jsou připraveny zesílit nově zasazované svazky a stálé přepravy. Přitom je třeba mít na paměti, že přesuny od jedné překážky ke druhé bude nutno uskutečňovat co největšími rychlostmi (40 km za hod.) ve dne.

Splnění úkolu značně ovlivní i dovednost tankových osádek při překonávání vodních toků broděním (hlubokým i pod vodou).

Vzhledem k velké zranitelnosti mostových souprav při přesunu i na řece, je třeba mít silnou zálohu přepravních prostředků, kterou může ženijní náčelník ovlivňovat přechod divize přes vodní toky (do 50 %).

Úprava cest

Význam úpravy cest pro zabezpečení manévru silami a prostředky v soudobých podmínkách útočné operace značně narůstá. Na tomto úkolu se musí podílet všechny druhy vojsk divize. Ženíni jednotky upravují cesty v rámci OZP, které se organizují u pluků a u divize. OZP nepozbývají své důležitosti a jsou hlavním prostředkem pro zabezpečení tempa postupu. Při zahájení operace je třeba předpokládat zátaras v zalesněných prostorech pohraničních hor, zřízené nepřitelem nebo způsobené atomovými zbraněmi.

Snahou nepřítele bude snížit, popřípadě zastavit postup našich vojsk alespoň na některých směrech. Toho může dosáhnout nejen aktivní bojovou činností použitím atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, ale i zřízením nejrůznějších typů zátarasů, zejména na komunikacích. Použití atomových zbraní způsobí na terénu celou řadu překážek. Především to budou silně zamořené úseky terénu radioaktivními látkami, velké lesní požáry, rozsáhlé lesní závaly a rozvaliny ve městech a obcích, které budou velkou překážkou při postupu jednotek tankové divize. Po zahájení útoku se budou jednotky setkávat s opevněnými a zaminovanými horskými přechody, s přístupy k důležitým průmyslovým centrům a se zatarasenými přístupy k vodním překážkám.

Nejzávažnějším problémem zůstává překonávání hlubokých závalů po atomových

úderech. Nemůžeme předpokládat, že vždy bude možné, zvláště na nižších stupních (prapor, pluk), překážky na osách postupu obejít. Těžiště úkolu proto spočívá na činnosti OZP pluků a divize, které musí mít dostatečné síly a prostředky. Organizace a vybavení komunikační roty ženijního praporu divize zabezpečuje úkol OZP divize dobře. Nedostatkem je, že pro OZP pluků není zatím dostatek specializovaných komunikačních jednotek.

Na tomto úkolu se musí podílet všechny druhy vojsk a zejména ženijní zálohy. Každá ženijní jednotka a útvar musí pomáhat při odtařování ihned po příchodu k překážce. I když dosud nejsou praktické zkušenosti z tohoto druhu výcviku a nejsou ani k dispozici technické kalkulační normy pro odstraňování závalů a souvislých pásem zářasů, je třeba překonávání závalů v zamořených prostorech (pásmech) soustavně cvičit s důstojníky na velitelských a metodických zaměstnáních a zejména s jednotkami při pobytu ve VVP.

V tomto smyslu se vyznačují prostory závalů na mapách ženijních náčelníků a ženijních velitelů takto: pásmo ničení — černé; pásmo ničení obytných budov — hnědé a pásmo lesních závalů — zelené.

Soudobý boj vyžaduje, aby otázkami

odtařování na komunikačních směrech se zabývaly všechny druhy vojsk. Proto předpis Vševojsk-2-2 požaduje, aby ostatní druhy vojsk samy překonávaly protitankové a protipěchotní zářasy a přirozené překážky, odstraňovaly si závaly a rozvaliny v prostorech rozmístění vlastních jednotek a provedly dezaktivaci a obnovu objektů při odstraňování následků atomového napadení.

V našich podmínkách má mimořádnou důležitost úprava a údržba komunikační sítě pro přesun přes horské přechody, zřízení záložních přepravišť (včetně brodových) vedle stálých mostů, vytváření a úprava objížděk, zesílení stálých mostů na požadovanou únosnost a odstraňování následků po atomových úderech nepříteli. Tato opatření je nutno připravovat v míru podle plánu ženijních opatření armády a divize.

Charakter pohraničního terénu, jakož i značné prostory pravděpodobného válčiště se vyznačuje neúnosným, bažinatým a zalesněným terénem. K překonávání podobných prostorů je nutné organizovat nepřetržitý ženijní průzkum terénu. Hlavním úkolem ženijních jednotek tankových pluků a posilových ženijních jednotek bude vyhledávat objezdy pro postup tanků.

Ženijní zabezpečení oddílu vojskových raket

Pro přesun raketových jednotek se budou nejčastěji využívat cesty, upravené pluky a prostředky divize. Jinak podle možnosti, se pro zabezpečení přesunu vyčlenění část sil z posilových ženijních jednotek.

Vzhledem k tomu, že se raketové jednotky budou přesunovat v prostoru bojové činnosti pluků, bude jejich manévr zabezpečen sestavou vševojskových útvarů a divize včetně cest. Bezprostřední přesun si mohou raketové jednotky zabezpečovat vlastními silami. Jde zejména o vytýčování

cest, překonávání překážek a manévr po rozrušených cestách.

Pro zabezpečení manévru oddílu vojskových raket musí ženijní náčelník tankové divize počítat s ženijní zálohou, neboť v první operaci bez zesílení divize nebude možné vyčlenit posilové ženijní síly.

Ženijní náčelník divize musí plánovat ženijní opatření u pluků a u divize tak, aby vytvořil pro raketové jednotky co nejpříznivější podmínky. Půjde zejména o průzkum cest a palebných postavení baterií a o vhodný způsob přepravy při násilném přechodu vcdních překážek.

Činnost ženijního náčelníka divize

Ženijní náčelník, jakožto orgán velení a řízení bojové činnosti ženijních jednotek, může při využití štábu organických a posilových ženijních útvarů podstatně ovlivnit rychlost provedení a kvalitu úkolů ženijního zabezpečení.

Vysoké požadavky vyžadují zjednodušit formy práce a zaměřit pozornost na rychlé a jednoduché velení.

Ženijní řešení je třeba přijímat na základě ženijně technických propočtů, které mají být v souladu s vývojem situace na frontě.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že není účelné zařazovat ženijního náčelníka divize na PVS, nýbrž na VS, zejména v průběhu útočného boje.

S velitelem divize se ženijní náčelník

zúčastňuje rekognoskace a organizace součinnosti před zahájením boje. V průběhu boje jen v důležitých případech, jako např. při přechodu horského a zalesněného pásma nebo většího vodního toku. Tato zásada platí tím více pro ženijního náčelníka pluku.

Při umístění na VS má ženijní náčelník vyřešený problém velení a spojení.

Aby jednotky získaly co nejvíce času pro plnění úkolů, musí ženijní náčelníci souběžně plánovat na dvou až třech velitelských stupních. Ženíjní dokumentace musí být účelná, jednoduchá a hlavně na mapě.

Nezbytnou podmínkou pevného velení je nepřetržitě spojení. Proto ženijní náčelník má mít zabezpečeno spojení se všemi podřízenými útvary ve velitelské (štábni) síti divize. K tomu si má zabezpečit pro určité případy jako např. při násilném přechodu apod. právo přednostního hovoru.

Rozdělování ženijních sil je třeba důsledněji řešit na základě podrobných ženijních technických propočtů.

Při tom je třeba vycházet ze zásady, že při počátečním období války v první útočné operaci bude divize plnit úkoly

s organickými prostředky. Za předpokladu, že divize bude zesílena 1 ženijním praporem je možno použít ženijní jednotky takto:

— ženijní průzkum	1 žen. průzk. četa
— POZ	1 až 2 žč
— OZP,	1 žen. (kom.) rota
— ženijní záloha divize	1 až 2 žč
— zesílení pluků	2 žr
— zesílení PO	do 1 žr
— raket. jednotky	1 až 2 žč s technikou.

To představuje hodnotu:

- 1 žen. průzk. četa,
- 14 až 18 žen. čet; celkem $4\frac{2}{3}$ až 6 žen rot.

Bude-li divize zesílena ještě pontonovým praporem, bude použit na zřizování mostových (přívozových) přepravišť. Hodnotou 1 pontonové rotě může být zesílen PO a zbytek sil bude zpravidla v záloze a připraven zasáhnout na směr rozhodující činnosti. Rozdělení posilových pontonových jednotek ovlivňuje charakter bojiště z hlediska vodních toků. Předvídal-li se zřizování přepravišť již během prvního dne boje, potom je třeba přepravní prostředky a ženijní síly rozdělit plukům.

Úkoly ženijního zabezpečení útočného boje tankové divize ovlivní především hromadné použití atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení. Proto je třeba důkladně přehodnotit soudobé zkušenosti a metody práce ženijních náčelníků a štábů ženijních útvarů, jakož i metodiku výchovy a výcviku jednotek. Zvláštní důkaz je třeba věnovat výcviku a ženijní taktické přípravě malých jednotek, neboť na úspěchu dílčích úkolů ženijního zabezpečení závisí úspěch celku. Soudobý boj mimořádně zvýšil význam ženijní přípravy u druhů vojsk.

Veškerá činnost ženijního náčelníka divize při plánování útočného boje a v průběhu boje musí se zaměřit na zabezpečení vysokého tempa postupu vojsk. Toho je možno dosáhnout zvláště tím, že všichni důstojníci štábů, velitelé jednotek, útvarů a svazků budou správně informováni o plnění úkolů ženijního zabezpečení a že sami budou tyto úkoly dokonale ovládat. Tak bude zabezpečena těsná součinnost v boji, která je předpokladem úspěchu.